

บทที่ 2

การท่องเที่ยวและการค้า

ณ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

2.1.1 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย จึงถูกขนานนามว่า “เหนือสุดแดนสยาม” เป็นอำเภอชายแดนหนึ่งของประเทศไทยที่มีความสำคัญในด้านยุทธศาสตร์การค้า และการท่องเที่ยว มีพื้นที่ประมาณ 258 ตารางกิโลเมตร (178,125 ไร่) มากเป็นลำดับที่ 14 ในจำนวน 16 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ของจังหวัดเชียงราย มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร 891 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองเชียงราย 65

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดกับสหภาพพม่า โดยมีแม่น้ำสายและแม่น้ำรวกเป็นพรมแดนกั้นระหว่างประเทศ
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดกับอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดกับสหภาพพม่า โดยมีเทือกเขาแดนลาวเป็นพรมแดนกั้นระหว่างประเทศไทย และสหภาพพม่า
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดกับอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

จากน้ำของ (แม่น้ำโขง) จนสามารถกอบกู้แคว้นโยนกนคร จากขอมดำได้สำเร็จ ต่อมาเวียงพางคำได้เพี้ยนเป็นเวียงพางคำ คือ พื้นที่ตำบลเวียงพางคำในปัจจุบันนี้ (เชียงรายโฟกัส ดอทคอม, 2552)

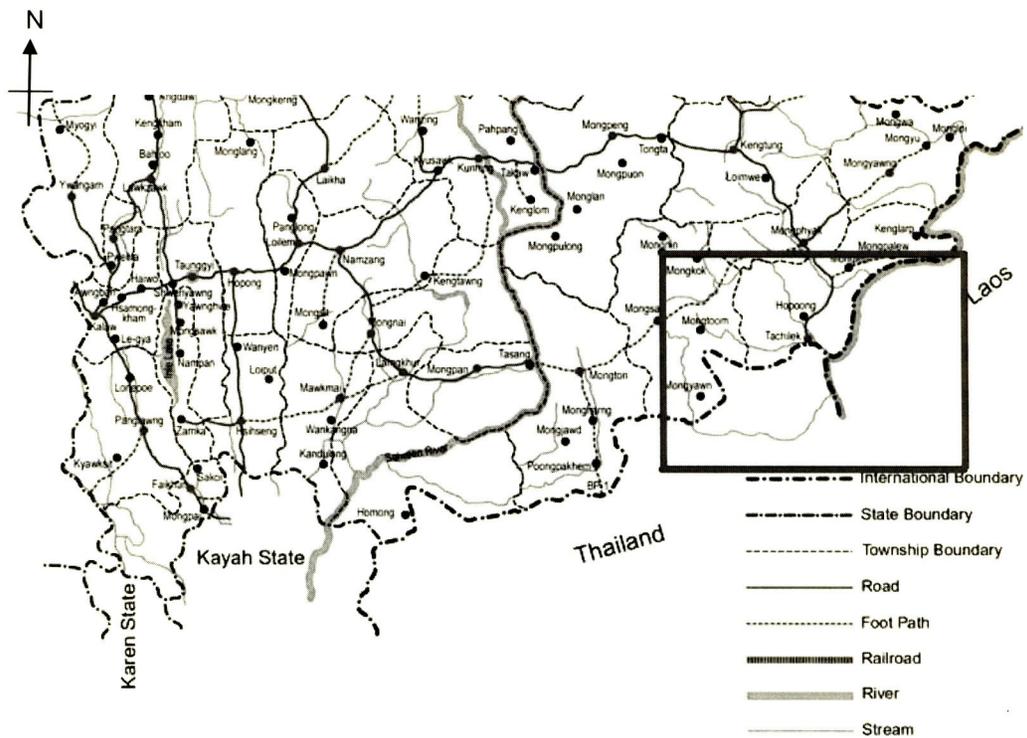
อำเภอแม่สายแบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 3 เทศบาล 87 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 84,830 คน แยกเป็นประชากรชาย 40,521 คน ประชากรหญิง 44,309 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงราย, 2553) อาชีพหลักของประชากร ได้แก่ การเกษตร การทำนา การค้าตามบริเวณด่านพรมแดนไทย – สหภาพพม่า ทำสวนสตรอเบอรี่ และไม้กวานอิม และมีอาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงสัตว์ ผลิตกรรมพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

อำเภอแม่สาย มีภูมิประเทศที่ติดกับสหภาพพม่าทำให้อำเภอแม่สายเป็นจุดเด่นและเป็นจุดศูนย์กลางในการติดต่อกับประเทศใกล้เคียงจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจการค้าและการท่องเที่ยวของประเทศไทย

2.1.2 จังหวัดท่าขี้เหล็ก สหภาพพม่า

จังหวัดท่าขี้เหล็ก เป็นจังหวัดชายแดนของสหภาพพม่า มีอาณาเขตติดกับอำเภอแม่สายของประเทศไทย โดยมีแม่น้ำสายเป็นเส้นกั้นพรมแดน มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับเมืองพยาค จังหวัดท่าขี้เหล็ก สหภาพพม่า
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ สปป.ลาว
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับเมืองสาต จังหวัดท่าขี้เหล็ก สหภาพพม่า

ภาพที่ 2-2 แผนที่จังหวัดท่าซี้เหล็ก สหภาพพม่า

ที่มา: ปรับปรุงจาก The Wa Dictionary Project, 2010.

จังหวัดท่าซี้เหล็กถือเป็นเมืองหน้าด่านการค้าชายแดน เป็นจุดผ่านและกระจายสินค้าจากประเทศไทยไปยังเมืองต่างๆ ของสหภาพพม่า จีนตอนใต้ และส่งผ่านสินค้าจากจีนตอนใต้ และสหภาพพม่าเข้าสู่ประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวไปยังจังหวัดท่าซี้เหล็ก และจีนตอนใต้บนเส้นทาง R3B อีกด้วย

2.1.3 จีนตอนใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน

จีนตอนใต้ ด้วยลักษณะทางด้านกายภาพนั้นไม่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย ดังเช่นสหภาพพม่า สปป.ลาว และกัมพูชา แต่จีนตอนใต้ โดยเฉพาะมณฑลยูนนานเป็นมณฑลที่มีความเชื่อมโยงทางการค้าและการท่องเที่ยวกับประเทศไทยมานานโดยผ่านทางแม่น้ำโขง และการเดินทางผ่านเมืองต่างๆ ของสหภาพพม่า เข้าสู่สิบสองปันนา และเข้าสู่มณฑลยูนนาน

มณฑลยูนนานอยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้เป็นมณฑลที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล และใหญ่เป็นอันดับที่ 8 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 394,000 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับมณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเวียดนาม สปป.ลาว และ สหภาพพม่า
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับมณฑลกุ้ยโจว และเขตปกครองตนเอง กวางสี สาธารณรัฐประชาชนจีน
ทิศตะวันออกเฉียงใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเวียดนาม
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับสหภาพพม่า
ทิศตะวันตกเฉียงใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับสหภาพพม่า

ภาพที่ 2-3 แผนที่มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553.

มณฑลยูนนานมีนครคุนหมิงเป็นเมืองหลวง ตั้งอยู่ตอนกลางของที่ราบยูนนาน ติดกับทะเลสาบเตียนจื่อ ซึ่งใหญ่เป็นอันดับ 6 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นครคุนหมิงมีพื้นที่ประมาณ 15,561 ตารางกิโลเมตร (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 29 พ.ย. 2555
เลขทะเบียน..... 250749
เลขเรียกหนังสือ.....

มณฑลยูนนาน เป็นมณฑลที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนประชากรมาก จึงมีปริมาณความต้องการของสินค้าสูงตามไปด้วย อีกทั้งยังเป็นมณฑลหนึ่งเดียวของจีนที่อยู่ในกรอบความร่วมมือประเทศ อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) เป็นมณฑลหน้าด่านของการค้าของจีนตอนใต้ รวมทั้งเป็นมณฑลที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง อันเนื่องมาจากความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ ชาติพันธุ์ ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

2.2.1 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2.2.1.1 สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในอำเภอแม่สาย มีหลากหลาย ได้แก่

- **ถ้ำปุม ถ้ำปลา ถ้ำเสาหินพญานาค** ตั้งอยู่ที่ดอยจ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลโป่งผา ห่างจากตัวอำเภอแม่สายไปทางทิศใต้ตามทางหลวงหมายเลข 110 ประมาณ 12 กิโลเมตร มีทางแยกเข้าไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร ดอยจ้องเป็นภูเขาหินปูนจึงประกอบไปด้วย ถ้ำหินงอก ถ้ำหินย้อย และทางน้ำไหลมากมาย

ถ้ำปุม นั้นอยู่สูงขึ้นไปบนยอดเขา ต้องปีนขึ้นไป ภายในถ้ำมืดมาก การท่องเที่ยวถ้ำปุมจึงต้องมีผู้นำทางเที่ยวชมความงดงามของธรรมชาติภายในถ้ำ

ถ้ำปลา เป็นถ้ำหนึ่งที่มีน้ำไหลภายในถ้ำ เคยมีปลาชนิดต่างๆ ทั้งใหญ่น้อยว่ายออกมาให้ชมเป็นประจำ ภายในถ้ำยังมีพระพุทธรูปศิลปะพม่าสร้างขึ้นโดยพระภิกษุชาวพม่าประดิษฐานอยู่เมื่อกว่า 50 ปีก่อน ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “พระทรงเครื่อง” อันเป็นที่เลื่อมใสของประชาชนในบริเวณ

ถ้ำเสาหินพญานาค อยู่ในบริเวณเดียวกันกับถ้ำปุม และถ้ำปลา เดิมต้องพายเรือข้ามน้ำเข้าไปชม ภายหลังได้สร้างทางเดินเชื่อมถ้ำปลา เป็นระยะทาง 150 เมตร ภายในถ้ำมีหินงอก หินย้อย และยังเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมด้วย

- **ขุนน้ำนางนอน** ตั้งอยู่หมู่บ้านจ้อง หมู่ที่ 1 ตำบลโป่งผา ห่างจาก อำเภอแม่สายไปทางทิศใต้ตามทางหลวงหมายเลข 110 ไปประมาณ 9 กิโลเมตร แล้วแยกไปทางขวาอีก 2 กิโลเมตร เป็นสถานที่ที่มีแอ่งน้ำไหลจากถ้ำบริเวณเชิงดอยจ้องซึ่งมีหลายถ้ำ น้ำในแอ่งใสเย็น มีความร่มรื่นด้วยไม้เนื้อใหญ่ ประชาชนในท้องถิ่นนิยมเข้ามาพักผ่อน (บริษัท ไทยทัวร์ อินโฟ จำกัด, 2552)

- **ถ้าผาจอม** ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่สาย อยู่ห่างจากตำบลแม่สายไปทางทิศเหนือ ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ถ้าผาจอมตั้งอยู่บนดอยอีกลูกหนึ่งทางทิศตะวันตกของดอยเวา ติดกับแม่น้ำสาย เคยเป็นสถานที่ซึ่งพระภิกษุสงฆ์นั่งบำเพ็ญเพียรภาวนา เช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ปัจจุบันมีรูปปั้นพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ประดิษฐานไว้บนดอย ภายในถ้าผาจอมมีหินงอก หินย้อยอยู่ตามผนังถ้า และเพดานถ้า มีความสวยงามวิจิตรตระการตา
- **พระธาตุดอยเวา** ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่สายก่อนถึงชายแดนแม่สายประมาณ 100 เมตร บนดอยริมฝั่งแม่น้ำสาย ตามประวัติกล่าวว่าพระองค์เวาหรือเว้า ผู้ครองนครโยนก นาคพันธุ์เป็นผู้สร้างเพื่อบรรจุพระเกศาธาตุองค์หนึ่งเมื่อ ปี พ.ศ.364 นับเป็นพระบรมธาตุที่เก่าแก่องค์หนึ่งรองมาจากพระบรมธาตุดอยตุง นอกจากนี้บนดอยเวายังเป็นจุดชมทิวทัศน์ของอำเภอแม่สาย และจังหวัดท่าขี้เหล็กทางฝั่งสหภาพพม่าได้อย่างชัดเจน สามารถนั่งรถขึ้นไปจนถึงพระธาตุดูได้ (ศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย, 2552)

2.2.1.2 แหล่งช้อปปิ้ง

- **ตลาดชายแดนแม่สาย** เป็นตลาดการค้าชายแดนที่มีชื่อเสียงมานานหลายสิบปี เนื่องจากชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยจะเข้ามาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ จากฝั่งไทยอย่างคึกคักเดิมนักท่องเที่ยวสามารถเดินข้ามไปท่องเที่ยวท่าขี้เหล็กได้โดยไม่ต้องออกหนังสือผ่านแดนภายหลังเกิดการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อย ทำให้เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ จึงมีการปิดด่านอยู่บ่อยครั้ง แต่ก็มีกระแสจลาจลสถานการณ์ความตึงเครียดคลี่คลายไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตามปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาคนหลบหนีเข้าเมือง และปัญหายาเสพติด ทำให้การผ่านแดนต้องเป็นไปอย่างเข้มงวด คนไทยจึงต้องทำหนังสือผ่านแดนหากต้องการเดินทางข้ามไปท่องเที่ยวที่ฝั่งท่าขี้เหล็กของสหภาพพม่า (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเชียงราย, 2552)

ปัจจุบันตลาดแม่สายเป็นแหล่งช้อปปิ้งสินค้าแหล่งใหญ่ ร้านค้าเรียงรายอยู่ริมสองฝั่งถนนพหลโยธินช่วงที่ว่าการอำเภอเมืองแม่สายถึงช่วงสะพานข้ามแม่น้ำสาย สำหรับย่านการค้าของตลาดแม่สายมีอยู่หลายแหล่ง ได้แก่

กลุ่มการค้าริมสองฝั่งถนนพหลโยธิน เป็นบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุด แยกแหล่งขายสินค้าตามประเภทได้ดังนี้

- ย่านสินค้าประเภทอาหารแห้ง ตั้งอยู่บริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำสาย ร้านค้ามีลักษณะเป็นแบบแผงลอยวางขายสินค้าประเภท เมล็ดทานตะวัน ถั่วปะจี ถั่วปากอ้า

16_____การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในลุ่มน้ำโขง

เห็นหอมแห้ง ผลไม้เชื่อมอบแห้ง สาหร่ายทะเล เห็ดหูหนูขาว รังนก และผลิตภัณฑ์จากป่า เช่น หวาย ไม้ไผ่ และจักสาน สินค้าเหล่านี้ราคาไม่สูงนัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงนิยมซื้อ เพราะมีราคาถูกกว่าสินค้าชนิดอื่น

- ย่านสินค้าประเภทเครื่องประดับ อยู่ถัดออกมาทางด้านใต้ของย่านสินค้าอาหารแห้ง บริเวณนี้มีร้านขายสินค้าเครื่องประดับ เช่น กำไล แหวนที่ทำด้วยเงิน และหินสี คล้ายหยก และมีราคาไม่สูงมากนัก
- ย่านสินค้าเสื้อผ้าและอาหาร อยู่ถัดออกมาด้านทิศใต้ของย่านสินค้าประเภทเครื่องประดับ บริเวณนี้มีร้านขายเสื้อผ้าปะปนอยู่
- ย่านสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า ซีดี และของเล่น อยู่ถัดออกมาจากย่านสินค้าประเภทเครื่องประดับ ทางด้านทิศตะวันตกของถนนพหลโยธิน บริเวณทางเข้าวัดพระธาตุ ดอยเวา บริเวณนี้ประกอบด้วยร้านขายเครื่องเล่นซีดี แผ่นซีดี วิทยุ ตุ๊กตา และของเล่นเด็ก ปะปนกันอยู่จำนวนมาก

กลุ่มการค้าบริเวณถนนสายลมจอย อยู่ติดกับแม่น้ำสายเป็นถนนสายรองที่แยกจาก ถนนพหลโยธินเชิงสะพานข้ามแม่น้ำสายไปทางทิศตะวันตก ประกอบด้วย

- ย่านสินค้าประเภทเสื้อผ้า ตั้งอยู่ถัดจากสินค้าประเภทอาหารแห้ง เสื้อผ้าสำเร็จรูปของสตรี หมวก เสื้อยืด ผ้าฝืนและผ้าทอ

กลุ่มสินค้าวัสดุก่อสร้างบริเวณถนนเหมืองแดง เป็นถนนที่แยกจากถนนพหลโยธินไปทางทิศตะวันออกของเมือง มีร้านค้าและคลังสินค้าก่อสร้างจำนวนมาก โดยเฉพาะร้านเครื่องเหล็กและอุปกรณ์การก่อสร้าง (สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์, 2546)

2.2.1.3 ที่พัก และร้านอาหาร

ในส่วนของที่พักและร้านอาหารในอำเภอแม่สายนั้น มีที่พักประเภทโรงแรมและรีสอร์ท มี 41 แห่ง ที่พักแบบเกสเฮ้าส์ 9 แห่ง และร้านอาหารจำนวน 16 ร้าน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเชียงราย, 2552)

ในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านด่านพรมแดนแม่สาย 62,370 คน ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ. 2550 ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว 69,296 คน (อัตราการเติบโตลดลงร้อยละ -9.99) แต่ใน ปี พ.ศ.2549 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านเข้า-ออก ประเทศสูงกว่า 100,000 คน เนื่องจากได้อานิสงส์จากงานพีชชอนโลก (ตารางที่ 2-1)

ภาพที่ 2-4 สถานที่ทำบัตรผ่านแดน ณ ที่ว่าการอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 2-1: จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านแดนเข้า - ออก ณ จุดผ่านแดน อำเภอแม่สาย ปี พ.ศ. 2545 – 2552

ปี พ.ศ.	เดินทางเข้า (คน)	อัตราการเติบโต เดินทางเข้า (ร้อยละ)	เดินทางออก (คน)	อัตราการเติบโต เดินทางออก (ร้อยละ)
2545	43,992	N/A	36,792	N/A
2546	66,144	50.35	59,292	61.15
2547	82,224	24.31	81,975	38.26
2548	99,680	21.23	95,366	16.34
2549	114,945	15.31	107,681	12.91
2550	69,296	-39.71	76,985	-28.51
2551	62,370	-9.99	76,212	-1.00

ตารางที่ 2-1(ต่อ): จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านแดนเข้า - ออก ณ จุดผ่านแดน
อำเภอแม่สาย ปี พ.ศ. 2545 – 2552

ปี พ.ศ.	เดินทางเข้า (คน)	อัตราการเติบโต เดินทางเข้า (ร้อยละ)	เดินทางออก (คน)	อัตราการเติบโต เดินทางออก (ร้อยละ)
2552	60,557	-2.91	68,703	-9.85
รวม	599,208		603,006	

ที่มา: ปรับปรุงจาก สถิติการเดินทางเข้า – ออก ราชอาณาจักร จำแนกตามหน่วยงานประเภทการตรวจลงตรา เดือน มกราคม – ธันวาคม 2545 – 2552, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. 2553.

สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางข้ามแดนไปยังฝั่งจังหวัดท่าซี้เหล็ก สหภาพพม่า นั้น จะต้องทำหนังสือผ่านแดน ปัจจุบันสถานที่ทำบัตรผ่านแดนแม่สายมีอยู่เพียงจุดเดียว คือ อาคารหอประชุมพรหมมหาราชในที่ว่าการอำเภอแม่สาย สำหรับหลักฐานในการทำบัตรผ่านแดน ต้องมีการเตรียมเอกสาร ประกอบด้วยบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรที่ทางราชการออกให้โดยมีหมายเลขประจำตัว 13 หลัก และค่าทำเนียมในการออกหนังสือผ่านแดนคนละ 30 บาท และค่าผ่านแดนในสหภาพพม่าอีกคนละ 10 บาท ด้านแม่สายเปิดทุกวัน เวลา 6.30 – 18.30 น เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ได้เข้ามาท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้า และเป็นประตูเดินทางสู่ ตลาดท่าซี้เหล็ก และสหภาพพม่าต่อไป

2.2.2 จังหวัดท่าซี้เหล็ก สหภาพพม่า

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดท่าซี้เหล็กนั้น มีความหลากหลายเช่นเดียวกับ อำเภอแม่สาย ของประเทศไทย ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของจังหวัดท่าซี้เหล็ก อาทิ

- **ตลาดท่าซี้เหล็ก** เป็นตลาดการค้าชายแดนที่มีสินค้าขายหลากหลายชนิด เช่นเดียวกับตลาดแม่สายของฝั่งประเทศไทย ซึ่งสินค้าที่นำมาขายในตลาดท่าซี้เหล็กนั้นเป็นของพื้นเมืองพม่า และจากสาธารณรัฐประชาชนจีน มีสินค้าของเลียนแบบแบรนด์เนม ยาสมุนไพร เสื้อผ้า นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถใช้จ่ายเงินบาทในการเลือกจับจ่ายสินค้าได้ตลาดท่าซี้เหล็ก

- **เจดีย์ชเวดากองจำลอง** เป็นเจดีย์ที่จำลองแบบมาจากมหาเจดีย์ชเวดากองในกรุงย่างกุ้ง เมืองหลวงเก่าของสหภาพพม่า อยู่ห่างจากชายแดน บริเวณตลาดท่าซี้เหล็กไป

ประมาณ 2 กิโลเมตร นำนักท่องเที่ยวไปชม และนมัสการเจดีย์ชเวดากองจำลองได้ ซึ่งมีบริการรถโดยสาร สามล้อ และสองแถว

2.2.3 จินตอนใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน

มณฑลยูนนาน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก เนื่องจากมีความสำคัญ มีความสวยงามทางธรรมชาติ และความหลากหลายของภูมิประเทศ อาทิ

- **เมืองเกาลีเจียง** ตั้งอยู่มณฑลยูนนาน เป็นเมืองที่มีภูมิทัศน์ธรรมชาติที่เรียบง่ายงดงาม มีวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ ของชนชาติน่าซี เมืองเกาลีเจียงสร้างขึ้นราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 ซึ่งเป็นปลายราชวงศ์ซ่งต้นราชวงศ์หยวน ตั้งอยู่บนที่ราบสูงเหนือระดับน้ำทะเล 2,400 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 4 ตารางกิโลเมตร โดยอยู่บริเวณเชิงเขาหิมะ "มังกรหยก" หรือ "อิ้วหลงชัน" ซึ่งมียอดเขาที่ปกคลุมด้วยน้ำแข็งตลอดทั้งปี ในบริเวณดังกล่าวนี้ มีชนชาติต่างๆ กว่า 10 ชนชาติอาศัยอยู่ อาทิ น่าซี ลีซู ผู้หมี่ ฮั่น ไป๋ อี้ และทิเบต เป็นต้น และชนชาติน่าซีมีประชากรคิดเป็นประมาณร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมดในท้องถิ่นแห่งนี้

ลักษณะพิเศษของเมืองเกาลีเจียงคือ "เมืองสร้างขึ้นเลียบลำน้ำ และธารน้ำอยู่เลียบเมือง" ส่วนสระน้ำ "มังกรดำ" หรือ "เฮยหลงถัน" ที่อยู่ทางภาคเหนือเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงเมืองเก่าแห่งนี้ มีถนนสายสำคัญ และตึกรามบ้านช่องที่ตั้งอยู่ริมน้ำ และจุดสนใจของเมืองเกาลีเจียง คือ สะพานที่มีจำนวนมากถึง 354 สะพาน โดยมีโครงสร้างที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแบบโค้ง แบบระเบียงยาว ทั้งที่สร้างด้วยไม้และหิน สะพานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นสะพานที่สร้างขึ้นในช่วงสมัยราชวงศ์หมิงและชิง ชาติน่าซีได้สร้างวัฒนธรรมทางชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวตั้งแต่ยุคโบราณกาล เนื่องจากมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับความเชื่อในศาสนาตงปา ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อเรื่องการนับถือภูตผี ของชาติน่าซี และได้ซึมซับเอาวัฒนธรรมทางศาสนาของชาติทิเบตเข้าไว้ด้วยจนเกิดการผสมผสานกัน จนกลายเป็น "วัฒนธรรมตงปา"

"ตงปา"เป็นภาษาน่าซี หมายความว่า "ผู้มีปัญญา" วัฒนธรรมตงปาที่สำคัญประกอบด้วยอักษรภาพ คัมภีร์ทางศาสนา ภาพวาด งานศิลปะ ดนตรี การเต้นระบำตำหรับตำราและพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น อักษรภาพตงปามีจำนวนทั้งหมด 1,400 ตัวและยังคงใช้อยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ จึงได้รับการยกย่องชมเชยว่าเป็น "อักษรภาพที่มีชีวิตเพียงหนึ่งเดียวในปัจจุบันของโลก"และได้รับการกล่าวขวัญว่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมทรงคุณค่าของ

มนุษยชาติ อักษรภาพตงปาได้รับความสนใจจากวงวิชาการ สากลตั้งแต่ทศวรรษปี 1970 และมีผู้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก (China Radio International, 2552)

- **ป่าหินยูนนาน** ตามประวัติศาสตร์กระบวนการก่อรูปของป่าหิน เมื่อ 270 ล้านปีก่อน พบว่าในพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นทะเล การเคลื่อนไหวของเปลือกโลกทำให้พื้นที่ลุ่มแห่งนี้ค่อยๆ สูงขึ้น ทะเลแห้งเหือดไป ที่ราบต่ำกลายเป็นภูเขา ในกระบวนการทั้งหมดนี้ ก้อนหินทั้งหลายค่อยๆ เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในน้ำ และได้ผ่านการทดสอบของภูเขาไฟ การเคลื่อนไหวของเปลือกโลก ทำให้ก้อนหินเหล่านี้ค่อยๆ สูงขึ้น เมื่อหินผาข้างบนถูกลาวาจากภูเขาไฟละลาย ป่าหินค่อยๆ ปรากฏขึ้นมา ซึ่งป่าหินทั้งหมดนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในระยะเดียวกัน

ป่าหินได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลกด้วยภูมิลักษณะแบบคาสต์ (Karst landform) ก็เนื่องมาจากมีคุณค่าสำคัญทางวิทยาศาสตร์ และมีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์ ทำให้ป่าหินได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโกให้สหประชาชาติเมื่อ ปี พ.ศ. 2546 เป็นอุทยานธรณีวิทยาแรกของโลกและได้รับเลือกเข้าสู่บัญชีรายชื่อมรดกโลกทางธรรมชาติในที่ประชุมของมรดกโลกเมื่อ ปี พ.ศ. 2549 (China Radio International, 2552)

- **เมืองเก่าต้าลี่** ตั้งอยู่ทางตะวันตกของมณฑลยูนนาน เป็นแหล่งชุมชนสำคัญของชนชาติไป๋ ซึ่งเป็น 1 ใน 55 ชนชาติส่วนน้อยของจีน มีเนื้อที่ประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร ถนนในตัวเมืองต้าลี่ ตัดกันเป็นตาหมากรุก มีธารน้ำใสสะอาดที่คู่ขนานกับถนน ทางเดินปูอิฐสีเทาอ่อน กำแพงบ้านเรือนสร้างจากหินไซ่ห่าน ตลอดจนถึงคาสีเทาเข้มล้วนสร้างบรรยากาศเรียบง่ายแบบโบราณ แม้มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 600 ปีแล้ว เมืองต้าลี่ก็ยังคงรักษาผังเมืองเก่าดั้งเดิมไว้ได้ดี มีสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่กระจายอยู่ในตัวเมือง นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมการดื่มชาที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปยังเมืองเก่าต้าลี่ (China Radio International, 2552)

- **ภูเขาหิมะมังกรหยก หรือ อวิ๋หลงเซียซาน** เป็นภูเขาสูง มีหิมะปกคลุมอยู่ตลอดทั้งปี ทิวเขาแห่งนี้ประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งหุบห้วย ธารน้ำ แอ่งผา และทุ่งหญ้า น่าสี ทิวเขาแห่งนี้เมื่อมองจากระยะไกล จะเห็นเป็นลักษณะคล้ายมังกรกำลังเลื้อย สีขาวของหิมะที่ปกคลุมอยู่นั้นดูราวกับหยกขาว ที่ตัดกับสีน้ำเงินของท้องฟ้า คล้ายมังกรขาวบนฟากฟ้า ทิวเขาแห่งนี้จึงได้ชื่อว่า ภูเขาหิมะมังกรหยก JADE DRAGON SNOW MOUNTAIN นักท่องเที่ยวสามารถนั่งกระเช้าไฟฟ้าไปยังจุดชมวิวยอดเขาที่ความสูงกว่า 3,356 เมตร และสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 4,506 เมตร เพื่อชมวิวยิวทัศน์และธรรมชาติบนจุดที่สวยงามที่สุดตลอดสองข้างทางที่ขึ้นยอดเขา (บริษัทมารีโทม์ แทรเวล เซอร์วิส จำกัด. 2552)

นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อาทิ หุบเขาเสือกระโจน ทะเลสาบหลุกูหนู และเมือง
จางเตี้ยน

ในส่วนของโรงแรมที่พักจะกระจุกตัวอยู่ในเมืองคุนหมิงมากที่สุด และมีร้านอาหาร
จำนวน มากมายคอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

จำนวนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังมณฑลยูนนานมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น
ทุกปี โดยใน ปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงถึงกว่า 1.00 ล้านคน เพิ่มสูงขึ้นจาก ปี พ.ศ.
2547 0.27 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 36.99 และเพิ่มสูงขึ้นอีก ใน ปี พ.ศ. 2549 มีจำนวน
นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว 1.82 ล้านคน เพิ่มสูงขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2548 ไป 0.2 ล้านคน
หรือเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 82 และใน ปี พ.ศ. 2550 ก็มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเป็น 2.23 ล้านคน เพิ่ม
สูงขึ้นร้อยละ 22.53และเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2551 และ 2552 ตามลำดับ แต่เป็นที่
น่าสังเกตว่าใน ปี พ.ศ. 2546 จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจาก ปี พ.ศ. 2545 จาก 0.78 ล้านคน
ลดลงไปอยู่ที่ 0.66 ล้านคน หรือลดลงไปร้อยละ -15.38 สาเหตุอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของ
ของโรคซาร์สในเอเชีย แต่เมื่อเหตุการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติ จำนวนนักท่องเที่ยวก็กลับเพิ่ม
สูงขึ้นอีก ตามลำดับ (ตารางที่ 2-2)

**ตารางที่ 2-2: จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังมณฑลยูนนาน
ปี พ.ศ. 2545 - 2552**

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	0.78	N/A
2546	0.66	-15.38
2547	0.73	10.61
2548	1.00	36.99
2549	1.82	82.00
2550	2.23	22.53
2551	2.50	12.20

ตารางที่ 2-2 (ต่อ): จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังมณฑลยูนนาน
ปี พ.ศ. 2545 - 2552

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2552	2.84	13.70
รวม	7.22	

ที่มา: ปรับปรุงจาก China National Tourism Office. 2003 – 2007 และ China National Tourism Administration 2007 – 2009.

ในขณะเดียวกันรายได้จากการท่องเที่ยวก็เพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน โดยในปี พ.ศ. 2552 มณฑลยูนนานมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 1,172 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2551 ที่มีรายได้อยู่ที่ 1,008 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 16.34 แต่ในปี พ.ศ. 2546 รายได้จากการท่องเที่ยวของมณฑลยูนนานลดลงอยู่ที่ 340 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากปี พ.ศ. 2545 ที่มีรายได้อยู่ที่ 419 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือลดลงไปร้อยละ -18.85 ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคซาร์สนั่นเอง (ตารางที่ 2-3)

ตารางที่ 2-3: รายได้จากการท่องเที่ยวของมณฑลยูนนาน ปี พ.ศ. 2545 - 2552

ปี พ.ศ.	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	419	N/A
2546	340	-18.85
2547	422	24.12
2548	528	25.12
2549	658	24.62
2550	860	30.70
2551	1,008	17.16
2552	1,172	16.34
รวม	4,400	

ที่มา: ปรับปรุงจาก China National Tourism Office. 2003 – 2007 และ China National Tourism Administration 2007 – 2009.

สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังมณฑลยูนนานนั้น ต้องทำการขอวีซ่าเข้าประเทศ โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถขอวีซ่าได้จากสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทยถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร สถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำจังหวัดเชียงใหม่ และสถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำจังหวัดสงขลา

2.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านการค้า

2.3.1 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การค้าชายแดนของอำเภอแม่สายเป็นการค้าการขนส่งที่ใช้เส้นทางถนนพหลโยธินเข้าสู่ด่านท่าซำเหล็กของสหภาพพม่า ผ่านการควบคุมของด่านศุลกากรแม่สาย ซึ่งด่านศุลกากรแม่สายเป็นด่านศุลกากรทางบกที่มีอาณาเขตติดต่อกับพม่าระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร แบ่งเป็นทางบกประมาณ 95 กิโลเมตร และเป็นแม่น้ำสายประมาณ 25 กิโลเมตร ปัจจุบันด่านแม่สายได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติพิธีการด้านการนำเข้า-ส่งออก จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการภายในระยะเวลาประกันแบบ One Day Clearance โดยด่านพรมแดนแม่สายได้นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บอากรปากระวาง ด่านศุลกากรแม่สายมีด่านพรมแดนและจุดผ่อนปรนหลายแห่ง (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2552) การค้าผ่านด่านแม่สายมีลักษณะการค้าส่ง และการค้าปลีกระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนของฝั่งไทย และท่าซำเหล็ก หรือข้ามเข้ามาซื้อสินค้าจากตลาดชายแดนแม่สายนำกลับไปจำหน่ายในตลาดท่าซำเหล็ก หรือในสหภาพพม่าอีกทอดหนึ่ง

ผู้ประกอบการค้าในอำเภอแม่สาย ทำการค้ากับพม่าทั้งในรูปแบบที่ดำเนินการส่งออกด้วยตนเองหรือขายที่หน้าร้าน การค้าชายแดนในอำเภอแม่สายมีลักษณะปิดตัว แตกต่างกับการค้าชายแดนที่อำเภอแม่สอด โดยพ่อค้าเป็นกลุ่มที่ทำการค้าชายแดนมาตั้งแต่ในอดีตและเป็นที่ยึดกันภายในกลุ่มเท่านั้น รวมทั้งต้องอาศัยความไว้วางใจในการทำการค้าหรือเป็นการค้าในกลุ่มของเครือญาติ อย่างไรก็ตาม พ่อค้าอำเภอแม่สายบางส่วนได้เริ่มหันไปค้าขายกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้นเพื่อลดความไม่แน่นอนทางการค้ากับสหภาพพม่าจากปัญหาการปิดพรมแดนบ่อยครั้ง (สำนักงานภาค และสายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548)

ผู้ประกอบการที่ทำการค้าชายแดนอำเภอแม่สายนั้นมีทั้งผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัด เชียงรายเอง และผู้ประกอบการจากต่างถิ่น การค้าชายแดนมีรูปแบบของการค้าและการ เคลื่อนย้ายสินค้าทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังนี้

- รูปแบบที่ 1 พ่อค้าชายแดนเป็นผู้รวบรวมสินค้าทั้งจากกรุงเทพมหานครและใน ต่างถิ่น ตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าชาวพม่าและส่งมอบสินค้าที่ชายแดน
- รูปแบบที่ 2 พ่อค้าชายแดนทำหน้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าให้กับบริษัทผู้ผลิต จากส่วนกลาง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อค้าที่ติดต่อกับชายแดนมานาน และเป็นพ่อค้า รายใหญ่ในท้องถิ่น
- รูปแบบที่ 3 บริษัทในกรุงเทพมหานครเป็นผู้ผลิตและส่งออกเองโดยตรง รวมถึงมีคู่ ค้าพม่าเข้ามาติดต่อกับบริษัทผู้ผลิตในส่วนกลางเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าชายแดน ส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดของพ่อค้าชายแดนในอำเภอแม่สายลดลง
- รูปแบบที่ 4 การจำหน่ายโดยตรงจากร้านค้าในอำเภอแม่สาย กรณีนี้คู่ค้าพม่าหรือ ประชาชนชาวพม่าจะข้ามฝั่งเข้ามาซื้อเองโดยตรง ลักษณะนี้จะมีรูปแบบการค้าทั้ง การค้าปลีกและการค้าส่ง

(สำนักงานภาค และสาขายโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548)

การขนส่งสินค้าระหว่างไทย และสหภาพพม่า ในอำเภอแม่สายนั้น สามารถทำการ ขนส่งผ่านแดนได้ทั้งจุดผ่านถาวร และจุดผ่อนปรนทั้ง 4 จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนท่าบ้าน สายลมจอย จุดผ่อนปรนท่าบ้านเกาะทราย จุดผ่อนปรนท่าบ้านปางห้า (ห้ามยานพาหนะ เข้า-ออก ตั้งแต่ 8 พฤศจิกายน 2543) จุดผ่อนปรนท่าดินดำ บ้านป่าแดง

สินค้า 10 อันดับแรกที่ประเทศไทยส่งออกไปยังด่านท่าซี้เหล็กในปีงบประมาณ 2552 มี มูลค่ามากกว่ามูลค่าของสินค้า 10 อันดับแรก ที่นำเข้ามาผ่านด่านศุลกากรแม่สาย โดยสินค้าที่ ส่งออก 3 อันดับแรกได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง สุราต่างประเทศ และยางรถยนต์ตามลำดับ ส่วน สินค้าที่ประเทศไทยนำเข้าผ่านแดนผ่านด่านศุลกากรแม่สาย 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม้สักซุง ผล ส้มสด และเครื่องแต่งกาย ตามลำดับ (ตารางที่ 2-4 และตารางที่ 2-5)

ตารางที่ 2-4: สถิติการนำเข้า – ส่งออกสินค้า สินค้า 10 อันดับ ปีงบประมาณ 2552
ด้านศุลกากรแม่สาย

หน่วย : ล้านบาท

ลำดับ	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า	ชนิดสินค้าส่งออก	มูลค่า
1	ไม้สักซุง	233.53	น้ำมันเชื้อเพลิง	678.68
2	ผลส้มสด	34.38	สุราต่างประเทศ (สินค้าออกคั้งๆ)	482.93
3	เครื่องแต่งกาย	27.65	ยางรถยนต์	284.65
4	กระเทียม	27.09	ลังกะสีมุงหลังคา	260.74
5	หมวก	8.45	กาแฟปรุงสำเร็จ	209.38
6	เปลือกบง	6.59	ปูนซีเมนต์	162.36
7	วัสดุก่อสร้าง	3.49	น้ำมันหล่อลื่น	94.79
8	ซังดอกหน้า	1.88	อะไหล่รถจักรยานยนต์	62.07
9	หวาย	1.06	น้ำมันปาล์ม	30.13
10	เบ็ดเตล็ด	15.33	เบ็ดเตล็ด	1,933.74
รวม		359.45		4,199.47

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด้านศุลกากรแม่สาย, สถิติ-ข้อมูลการค้า. 2553.

ตารางที่ 2-5: มูลค่าสินค้านำเข้า – ส่งออก ปีงบประมาณ 2540 – 2552 ด้านศุลกากร
แม่สาย

หน่วย: ล้านบาท

ปีงบประมาณ	มูลค่านำเข้า	มูลค่าส่งออก	อัตราการเติบโตการนำเข้า (ร้อยละ)	อัตราการเติบโตการส่งออก (ร้อยละ)	ช่วงเวลาสหภาพพม่าปิดพรมแดน
2540	97.74	2,605.98	N/A	N/A	
2541	202.43	2,095.23	107.11	-19.6	
2542	154.36	1,977.23	-23.75	-5.63	
2543	48.95	1,937.85	-68.29	-1.99	1) 2 ต.ค. - 23 พ.ย. 42 (1เดือน 21 วัน)

ตารางที่ 2-5 (ต่อ): มูลค่าสินค้านำเข้า – ส่งออก ปีงบประมาณ 2540 – 2552 ด้าน
ศุลกากร แม่สาย

หน่วย: ล้านบาท

ปีงบประมาณ	มูลค่านำเข้า	มูลค่าส่งออก	อัตราการเติบโตการนำเข้า (ร้อยละ)	อัตราการเติบโตการส่งออก (ร้อยละ)	ช่วงเวลาสหภาพพม่าปิดพรมแดน
2544	55.61	949.23	13.61	-51.02	2) 13 ก.พ. - 23 มิ.ย. 44 (4เดือน 10 วัน)
2545	91.22	1,049.47	64.04	10.56	3) 22 พ.ค. - 15 ต.ค. 45 (4เดือน 23 วัน)
2546	85.20	1,564.10	-6.6	49.04	
2547	498.39	1,915.42	484.96	22.46	
2548	385.99	1,916.59	-22.55	0.06	
2549	306.58	2,111.89	-20.57	10.19	4) 20 ก.ย. - 24 ก.ย. 49 (4วัน)
2550	717.01	2,489.38	133.87	17.87	
2551	254.37	3,705.78	-64.52	48.86	
2552	359.42	4,259.47	41.30	14.94	

ที่มา: ปรับปรุงจากด้านศุลกากรแม่สาย, ผลงานประจำปี 2550 และ สถิติ-ข้อมูลการค้า. 2553.

การค้าชายแดนของอำเภอแม่สายจึงมีความสำคัญต่อการค้าของประเทศ และภาคเหนือของประเทศไทยเพราะปริมาณการค้าชายแดนมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จึงเป็นแหล่งกระจายสินค้าในประเทศไทยออกสู่สหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบกับเมื่อมีการทำข้อตกลงเรื่องงดเว้นภาษีอากรสินค้าทางการเกษตร ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และข้อตกลงด้านการค้าต่างๆ ล้วนส่งผลให้ปริมาณการค้า และมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้นไปพร้อมกันด้วย

2.3.2 จังหวัดท่าซี้เหล็ก สหภาพพม่า

จุดการค้าที่สำคัญของจังหวัดท่าซี้เหล็ก คือจุดการค้าด้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับ อำเภอแม่สาย ซึ่งมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยผ่านเข้าไปยังจังหวัดท่าซี้เหล็กมีมากกว่ามูลค่าการส่งออกสินค้ามายังประเทศไทย จึงทำให้สหภาพพม่าเสียดุลการค้าให้กับประเทศไทยเกือบทุกปี

2.3.3 จีนตอนใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน

การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและมณฑลยูนนาน ทางด้านอำเภอแม่สาย เป็นการค้าทางบกที่ใช้เส้นทางผ่านสหภาพพม่า โดยเริ่มจาก อำเภอแม่สาย – ท่าซี้เหล็ก – เชียงตุง – ตำบลหัว (ชายแดนจีน) – มณฑลยูนนาน ระยะทางประมาณ 253 กิโลเมตร ซึ่งปริมาณการค้าของยูนนานและอำเภอแม่สายของไทยมีปริมาณน้อย เนื่องจากเป็นการขนส่งทางบก อุปสรรคจากความสูงชันของเส้นทางและข้อจำกัดของการขนส่งโดยรถบรรทุกของทั้งประเทศไทย สหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาชนจีนนั่นเอง

ยูนนานมีเมืองท่าเปิดระดับชาติ 10 แห่ง เป็นเมืองท่าสนามบิน 2 แห่ง ได้แก่ นครคุนหมิง และเมืองเชียงตุง เมืองท่าทางน้ำ 2 แห่ง ได้แก่ เมืองซือเหมา และเมืองเชียงรุ่ง และเมืองท่าทางบก 6 แห่ง ได้แก่ เมืองรุ่ยลี่ หว่านติง เหวอโข่ว ม่อฮาน เทียนเป่า และจินสุยเหอ นอกจากนี้ยังมีเมืองท่าในระดับมณฑล 8 แห่ง ประกอบด้วย เมืองเพียนเหมา ในเขตหนู่เจียง เมืองอิงเจียง และจางเฟิง ในเขตเต๋อหง เมืองหนานส่วน ในอำเภอเจิ้นตัง และเมิ่งตัง ในอำเภอเกิ่งเหมา เขตหลินชาง เมืองเท็งเหลียน ในเขตซือเหมา เมืองเถิงชง เขตเป่าชาน เมืองต้าหลัว ในเขตสิบสองปันนา และมีเส้นทางทางการติดต่อด้านการค้าส่งออกมากกว่า 100 เส้นทาง (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. 2552.)